

РІШЕННЯ

розширеного засідання Антикризисного штабу стійкості економіки в умовах воєнного стану, Правління УСПП

м.Київ

20.06.2024 р.

За участі представників Верховної Ради України, КМУ, РНБО, Генштабу, органів місцевого самоврядування, Національної академії наук України, структурованих об'єднань та організацій промисловців, підприємців, роботодавців, профспілок, об'єднаних територіальних громад проведено чергове розширене засідання Антикризисного штабу стійкості економіки в умовах воєнного стану (АШ) та Правління УСПП, на якому розглянуто питання забезпечення кваліфікованим персоналом національної економіки в умовах воєнного стану в контексті імплементації Закону України від 11.04.2024 № 3633-IX «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо окремих питань проходження військової служби, мобілізації та військового обліку».

Питання забезпечення за рахунок вдосконалення процедур бронювання працівників балансу між мобілізаційними потребами Сил оборони та необхідністю підтримання діяльності не лише критично важливих, але й економічно активних суб'єктів підприємництва з метою збільшення надходжень до державного бюджету, передбачуваності кадрової політики залишаються наразі актуальним фактором стійкості економіки в умовах воєнного стану.

Стан кваліфікованих трудових ресурсів внаслідок повномасштабної агресії РФ проти України зазнав значної трансформації. У порівнянні з довоєнним рівнем відбулося значне зниження чисельності персоналу: на окремих гірничодобувних підприємствах – до 73 %, на підприємствах чорної металургії – до 43 %, на трубних підприємствах – до 81 %. У хімічній промисловості чисельність працівників за цей період скоротилася більш як на 45 %.

Онлайн-опитування роботодавців, проведене Міністерством економіки України, показало, що для майже 60 % роботодавців пошук кваліфікованих працівників є першочерговою проблемою. 43 % респондентів постали перед труднощами під час заповнення вакантних місць у поточному році. У більш як 19 % респондентів відтік кадрів становив до 20 %, у 17 % – 20-50 % і у 15 % – понад 50 %. Для 67 % роботодавців однією з ключових причин браку кваліфікованих працівників є мобілізація.

Аналіз звернень промислових підприємств під час підготовки засідання АШ свідчить про те, що серед факторів, які здебільшого визначають складності з набором робітничих кадрів в умовах воєнного стану у контексті імплементації Закону України від 11.04.2024 № 3633-IX «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо окремих питань проходження військової служби, мобілізації та військового обліку», найбільш актуальними називаються такі:

1. Попри сприятливі у цілому для бізнесу зміни до процедур бронювання, передбачені постановою КМУ від 05 червня 2024 р. № 650 «Деякі питання бронювання військовозобов'язаних під час воєнного стану», система бронювання, яка наразі впливає напряму на стан довіри у суспільстві до

- процесів мобілізації, потребує подальшого удосконалення та узгодження із раніше затвердженими нормативно-правовими актами у цій сфері. Серед поширених зауважень, що надійшли на адресу АШ:
- дотримання причетними органами державної влади нормативно визначених термінів для розгляду, прийняття рішень, оформлення бронювання необхідних працівників;
 - відсутність юридичних гарантій, які б надали змогу працівникам, які звертаються до ТЦК та СП за оновленням даних для подальшого їх включення у списки на бронювання, завершити такі процедури, а не бути відразу мобілізованими. *(На практиці чимало фахівців та компаній відмовляються від процедури бронювання саме через те, що працівники мають здійснити візит до ТЦК та СП та оновити свої дані).*
 - передбачення процедури «збереження» працівників на етапі проходження ВЛК до моменту їх офіційного бронювання. *(Працівник, якого підприємство визнало ключовим, повинен мати певний час для оновлення військових документів та постановки на облік для подальшого бронювання без отримання мобілізаційного розпорядження одразу після висновку про стан здоров'я від ВЛК).*
 - Практика розширеного трактування підстав для відмов ТЦК та СП у зарахуванні заброньованих працівників на спеціальний військовий облік під час перевірки підстав для надання відстрочок, що передбачено Постановою КМУ ід 16 травня 2024 р. № 558 «Про внесення змін до Положення про територіальні центри комплектування та соціальної підтримки». *(Попри передбачені регламентні норми, які містять перелік підстав для відмови у постановці на спецоблік, на практиці ТЦК та СП штучно розширюють цей перелік підстав та відмовляють здебільшого, без формування письмової відмови, що унеможлиблює оскарження відмови).*
 - норми щодо бронювання 100% військовозобов'язаних працівників підприємств ОПК не розповсюджується на працівників, яким вже вручено мобілізаційне розпорядження (резервісти), зокрема після введення у дію Закону України від 11.04.2024 № 3633-IX та відповідно зниження призовного віку до 25 років.

2. Відсутність консенсусу у суспільстві щодо формату та параметрів зваженої та справедливої системи «економічного бронювання».

3. Труднощі у створенні умов для навчання персоналу, підвищення кваліфікації, перекваліфікації працівників, зокрема жінок та осіб з інвалідністю, ветеранів, враховуючи наявність критичних професій на складних виробництвах, на які неможливо швидко перекваліфікуватися у стислі терміни.

4. Нерозв'язана досі проблема щодо забезпечення прозорості та дотримання гарантій повернення із закордону працівників, направлених у службу відрядження. Як наслідок, зловживання, корупційні практики під час організації перетину кордону через систему «Шлях».

За підсумками розгляду зазначеної проблематики на засіданні АШ, узагальнення пропозицій, які надійшли від учасників заходу, відзначена необхідність подальшого відпрацювання таких питань:

1. КМУ

Забезпечити проведення постійного моніторингу впливу державної політики в сфері мобілізації на стійкість національної економіки, включаючи підвищення економічної самодостатності.

З цією метою

1.1 Ініціювати заходи із організації взаємодії місцевих органів влади, територіальних центрів комплектування та соціальної підтримки, органів місцевого самоврядування за місцем розташування підприємств, віднесених до критично важливих, зокрема у сфері ОПК, з метою дотримання термінів оформлення та/або переоформлення бронювання військовозобов'язаних, які підлягають бронюванню на період мобілізації та на воєнний час відповідно до постанови КМУ від 27 січня 2023 р. № 76, із змінами, внесеними постановою Кабінету Міністрів України від 5 червня 2024 р. № 650.

1.2 Опрацювати пропозиції бізнесу щодо бронювання критично важливих працівників промисловості за найменуваннями професій, посад (відповідно до кодів чинного Класифікатора професій-2024), листи АШ на адресу КМУ №02-1-132 від 4.04.2024, №02-1-164 від 6.05.2024 р.

1.3 Вжити заходів

1.3.1 з подальшого удосконалення Критеріїв та порядку, за якими здійснюється визначення підприємств, установ та організацій, які є критично важливими для функціонування економіки та забезпечення життєдіяльності населення в особливий період, а також критично важливими для забезпечення потреб Збройних Сил, враховуючи динаміку показників у економічній діяльності таких підприємств під впливом безпекових чинників та необхідності збереження їхнього статусу,

1.3.2 дотримання Міністерством економіки України та Міністерством оборони України законодавчо передбачених строків розгляду документів, поданих на бронювання, а також визначення у законодавстві елементів контролю з боку інших уповноважених органів за виконанням відповідальними державними органами влади покладених на них функцій у цій сфері.

2. З метою забезпечення ефективної імплементації Закону України від 11.04.2024 № 3633-ІХ «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо окремих питань проходження військової служби, мобілізації та військового обліку», удосконалення процедур бронювання, передбачених Порядком бронювання військовозобов'язаних під час воєнного стану, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 27 січня 2023 р. № 76, із змінами, внесеними постановою Кабінету Міністрів України від 5 червня 2024 р. № 650.

КМУ

Розглянути необхідність внесення таких змін до відповідних нормативно-правових актів:

2.1 Передбачити можливість бронювання (крім військовозобов'язаних) резервістів, які є працівниками підприємств, що відносяться до підприємств ОПК та визначені критично важливим підприємствами для функціонування економіки та забезпечення життєдіяльності населення в особливий період;

2.2 Доповнити абз. 7 п. 12 постанови КМУ від 27.01.2023р. №76 (зі змінами) нормою про обов'язковість інформування підприємства з боку ТЦК та СП щодо зарахування заброньованих осіб на спеціальний облік у п'ятиденний строк.

2.3 Передбачити можливість бронювання військовозобов'язаних співробітників, що займають посади чи виконують функції, які є обов'язковими згідно вимог законодавства (*наприклад, у страховій сфері, де відсутність можливості у страховиків забронювати ключових співробітників призводить до значного зростання ризику припинення їх безперервної діяльності і як наслідок анулювання ліцензії*).

2.4 У Постанові КМУ від 27 січня 2023 р. № 76 (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 5 червня 2024 р. № 650) кількість військовозобов'язаних для електронного бронювання визначати станом на 01.01.2024 року (замість 18.05.24р.), оскільки згідно з п.40 Постанови №1487 від 30.12.2022 р. *щороку до 25 січня (станом на 1 січня) списки персонального військового обліку та відомості оперативного обліку підписуються керівником державного органу, органу місцевого самоврядування, підприємства, установи, організації, а також особою, відповідальною за ведення військового обліку, та реєструються в установленому порядку в службі діловодства таких органів, підприємств, установ, організації*.

3. З метою подолання в умовах воєнного стану дефіциту кваліфікованих працівників на підприємствах ОПК, що раніше частково задовольнявся за рахунок студентів, випускників ВНЗ та ПТНЗ

Мінекономіки, Мінстратегпром, МОН

Опрацювати питання щодо

3.1 залучення здобувачів освіти у ВНЗ та ПТНЗ окремих спеціальностей, починаючи з 3-го курсу очної форми навчання за держзамовленням, до обов'язкової роботи на підприємствах ОПК за погодженим графіком;

3.2 зобов'язання випускників ВНЗ та ПТНЗ, які навчалися за держзамовленням, відпрацьовувати на державних підприємствах нормативно визначений період після закінчення навчальних закладів.

**Президент УСПП,
Співголова Національної тристоронньої
соціально-економічної ради**

А.К.Кінах